

РЕЗЮМЕТА

на публикациите на гл. ас. д-р Лъчезар Антонов,
представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност
„Доцент“ по професионално направление 3.1. Социология, антропология и
науки за културата (Теория и история на културата – либерална,
комунитаристка и социално-критическа теория)

I. МОНОГРАФИЧНИ ТРУДОВЕ:

1. *Критика на монологичния разум* (ISBN 978-954-680-733-5), Бл.: УИ „Неофит Рилски“ 2011.

В монографията е застъпен възгледа, че историята на либералното мислене може да бъде разгледана като поредица от усилия да бъдат изработени модели на социално сътрудничество, които да позволяват на членовете на една политическа общност да се отнасят един към друг по един неутрален начин. Тези усилия, вместо да доведат до реализацията на един абсолютно справедлив социален ред, който в еднаква степен да изразява интересите на всички засегнати страни, довеждат до възникването на един широко разпространен скептицизъм по отношение на концептуалните възможности на либерализма. В монографията е показано, че подобен скептицизъм по отношение на либералната теория има своите сериозни основания, най-малкото защото, въпреки своите претенции за неутралност, самата тази теория не е истински неутрална към всички жизнени планове. Тя, поне във своите класически форми, фаворизира по индивидуалистичните планове, доминиращи в либералните общества, за сметка на комунитарните, които често пъти могат да бъдат също толкова удовлетворителни за хората.

Монографията е посветена на комунитаристката и дискурсно-етическата критика на деонтологичната либерална етика, базирана на теориите на Кант и Ролс, в основата на която е залегнало убеждението, че истински рационален или

морален деец може да бъде само този безпристрастно съдещ индивид, който е в състояние: първо - да се дистанцира от всяка една ситуация, в която е въввлечен, второ - да се освободи от всяка форма на пристрастност, която изпитва, и трето - да формулира съждение от чисто всеобща и абстрактна гледна точка, необвързано с която и да е социална или културна партикуларна форма на живот.

Специално внимание в книгата е отделено на теорията на комуникативното действие на Юрген Хабермас, която и до днес остава най-сериозния опит да бъде преодолян монологизма на Кантовата етика и същевременно да бъде съхранен нейния основен замисъл - рационалното обосноваване на моралната гледна точка.

С понятието „монологичен разум“ в монографичния труд се обозначава онзи тип разум, който създава принципите и правилата на морално поведение в условията на една тотална самота. Този изолиран от света на емпиричния опит разум е самообосноваващ се и в този смисъл – самодостатъчен и абсолютен. В основата на идеята за „монологичния разум“ стои възгледа на Кант, че всеки рационално съдещ субект е в състояние напълно самостоятелно да достигне до такива ръководни морални принципи, до които биха достигнали и всички останали рационални субекти, независимо от различните обстоятелства, при която всеки един от тях е поставен. Критиката на този „монологичен“ модел на морално съдене стои в основата на по-общата критиката на либералната етика и антропология, на която е посветена тази книга.

2. *Мултикултурализмът и границите на толерантността* (ISBN 978-954-326-374-5), София: „Парадигма“ 2019.

Текстовете, представените в монографията са групирани около няколко тематични кръга, отнасящи се до: диференцираното третиране на гражданите въз основа на тяхната културна идентичност, ролята на културата като първично социално благо, ролята на държавата за дългосрочното оцеляване на

застрашените от асимилация култури и не на последно място - позитивното толериране като адекватен отговор на нуждите на потиснатите социални групи. Обединяващото звено между всички тях е темата за мултикултурализма.

В монографията са разгледани някои от основните подходи към културното многообразие, като целта е да бъдат концептуализирани техните специфики в съпоставителен план, и най-вече – да бъдат открити техните прилики и разлики, техните основни предимства и слабости един спрямо друг. Тези подходи не са представени изолирано един от друг, а в диалог помежду си, така че да могат да бъдат изведени и интерпретирани в сравнителна перспектива както основните разногласия между отделните автори, така и общите идеи, споделяни от тях. Въз основа на този подход са открити и критически систематизирани основните характеристики, но и основните слабости както на „силния мултикултурализъм“, така и на „слепия за различieto либерализъм“, както на базирания на индивидуалната автономия подход към културата и културното членство, така и на подхода, базиран на принципите на свободно сдружаване и взаимно толериране, както на политиката на различие, така и на политиката на безразличие, както на негативното, така и на позитивното толериране.

Разисквания в монографията въпрос за „границите на толерантността“ е отнесен преди всичко до силно лимитираните възможности на класическата либерална концепция за (негативна) толерантност да предложи адекватен отговор на нуждите за по-справедливо социално включване на различни социални групи, които по силата на случайността са се озовали в неизгодна за тях позиция. Тезата, защитавана в монографията е, че толерантността има потенциал да отговори на тези нужди и въз основа на това да предложи модел за безконфликтно съвместно съществуване на различията само и единствено ако е „позитивна“, тоест чувствителна към културното различие, а не безразлична към него. Подобна чувствителност предполага определена степен на признаване на ценността на всички културни идентичности, но не защото всички те са еднакво ценни и достойни за уважение, не защото са харесвани и одобрявани от толериращия, а защото всяка една от тях е ценна за своите

носителите, които доброволно са избрали да ги запазят, поддържат и развиват, без принуда от страна на общността, към която принадлежат, и без намеса от страна на държавата и нейните институции в този процес. Тази гледна точка се различава както от гледната точка на т.нар. „силен“ мултикултурализъм, така и от гледната точка на „нечувствителния към различието“ либерализъм.

II. ГЛАВИ ОТ КОЛЕКТИВНИ МОНОГРАФИИ:

1. Културата и нейното историческо осмисляне (Първа глава). В: Кунчев, Вл., Стефанов, Ив., Антонов, Л. *Въпроси на културологията* (ISBN 954-649-721-5), София: Сиела 2004 стр. 9-31.

Първа глава от учебното помагало *Въпроси на културологията* е посветена на проследяването на основните етапи от историческото развитие на идеята за култура от епохата на Античността до 20 век включително. Специално внимание в тази глава е отделено на развитието на понятието “култура” в рамките на три от най-фундаменталните теории за културата на XX век: функционалната (Бр. Малиновски), биоантропологичеката (Арнолд Гелен) и символната (Ернст Касирер, Лесли Уайт), както и на систематизацията на дефинициите за култура от края на XIX до средата на XX век, осъществена от американските културни антрополози Алфред Кръобер и Клайд Клакхън. В тази главата са разгледани и основните подходи в изучаването на културата (антопологически, социологически, антропологически и философски) и са открити техните основни специфики.

2. Култура и цивилизация (Втора глава). В: Кунчев, Вл., Стефанов, Ив., Антонов, Л. *Въпроси на културологията* (ISBN 954-649-721-5), София: Сиела 2004, стр. 32-47.

Втора глава от учебното помагало *Въпроси на културологията* е посветена на реконструкцията на основните разграничителни линии между понятията култура и цивилизация във философска и социално-критическа перспектива. На базата на направения обзор на някои от най-значимите теории на 20 век, проблематизиращи дихотомията „култура-цивилизация“ тук е направен опит за систематизация на основните отлики между тези две понятия в теориите на Освалд Шпенглер, Арнолд Тойнби, Алфред Вебер, Николай Бардяев и Херберт Маркузе. Специално внимание в тази глава е обърнато и на специфичните употреби на тези две понятия в рамките на немска и френска езикови традиции, подробно проучено от немския социолог Норберт Елиас в неговия класически труд „Относно процеса на цивилизация“ (1939).

III. СТАТИИ И СТУДИИ В СПИСАНИЯ И КОЛЕКТИВНИ ТРУДОВЕ С НАУЧНА РЕДКОЛЕГИЯ:

1. Концептуализирането на реалността като естетическа конструкция в творчеството на Волфганг Велш. В: сп. *Философски алтернативи*, бр.3/2019, стр. 58-66.

Статията е посветена на въпроса за нарастващата естетизация на всекидневната, социалната и материалната реалност и в частност - на рефлексията върху този въпрос от страна на немския философ Волфганг Велш в три негови текста, в които той обвързва проблемите на естетиката с глобалната промяна в начините на възприемане и изживяване на реалността в съвременната хедонистична и медиализирана култура. В текста е направен опит за аналитична реконструкция на основните аспекти на тезата за естетическата моделираност на реалността в днешните консуматорски общества, както и на връзката на тази теза с теорията на Велш за „естетика отвъд естетиката“.

2. The Shift from One-dimensional to a Multidimensional Comprehension of the (In)Human in Literary-anthropological Perspective В: сп. *Философски алтернативи*, бр.3/2019, стр. 188-189.

Текстът представлява рецензия на монографията на проф. д.ф.н. Нонка Богомилова „(Не)човешкото: литературно-философски ракурси“ (София: Парадигма 2018).

3. The Sarrazin Debate in Germany: Some Remarks on the Collision Perceptions of Muslim/Migrant Otherness. In: *Contesti Antropologici / Anthropological Contexts* 2018/4. Palermo University Press, pp. 41-51.

През последните две десетилетия проблемите, съпътстващи миграционните процеси в рамките на ЕС, като например: неуспешната интеграция и самосегрегацията на много новодошлите имигранти, засилването на анти-мюсюлманите и анти-имигрантските настроения сред местното население и нарастването на исламофобската реторика и речта на омразата по отношение на мюсюлманите сред политиците, стават обект на задълбочени дебати и спорове във всички европейски общества. В края на лятото на 2010 г. сравнително умереният германски дебат по тези въпроси внезапно придобива силен импулс, причинен от публикуването на силно провокативната и противоречива книга на Тило Сарацин „Германия се самоунищожава“. В статията са проследени някои от основните насоки в развитието на този дебат в Германия след появата на тази книга, като същевременно са анализирани и посочени някои от основните слабости на аргументите, използвани от Сарацин при обосновката на неговите крайно спорни тези за миграцията, исляма и унаследяването на интелигентността.

4. Secularization, the Balkans and the Idea of the "Two Europes". В: сп. *Философски алтернативи*, бр.4/2018, стр. 197-198.

Текстът представлява рецензия на монографията на проф. д.ф.н. Нонка Богомилова „Religion in a Secular Context: Balkan Projections“ (Sofia: Paradigma, 2015).

5. Технологията като обект на естетическия опит. (Въпросът за прехода от природно към технологично възвишено). В: сп. *Философски алтернативи*, бр.4/2018, стр. 37-44.

Статията е посветена на реконструкцията на основните теми и изследователски перспективи в теоретичния дискурс за „технологичното възвишено“. Текстът се базира на идеята, че ако в рамките на класическата естетика на XVIII век, възвишеното е било свързано преди всичко със самото преживяване на безсилие и незначителност на човека пред могъществото на природните сили, само век по-късно перспективата е коренно променена. В основата на тази промяна стоят процесите на индустриализация на съвременните общества, в резултат на които възвишеното е пренесено върху монументални инженерни структури и сложни технологически съоръжения, които подобно на природните сили са способни да пораждаят ентузиазъм и тревога, надежда и страх, страхопочитание и удивление.

6. Кибер-утопизмът и реконцептуализацията на идеята за възвишеното в дигиталната ера. (Върху примера на Движение „Пет звезди“). В: *Дигиталната революция в културните и социалните процеси*. УИ „Неофит Рилски“ 2018, стр. 301-312.

Статията е посветена на митологичния наратив за Мрежата като катализатор на революционна социална трансформация и в частност - на нейните политически употреби от италианското антисистемно и антиелитарно движение "Пет звезди". Текстът проследява развитието на идеята за технологията като източник на възвишени преживявания в няколко основни изследвания от последния половин век и в частност - нейната кулминация в концепцията за *дигитално възвишеното*, която намира отражение в политическата идеология на Движение "Пет звезди".

7. (Anti-)Multiculturalism Discourse and the European Backlash against Diversity in the Last Two Decades. (An Attempt for Conceptual Clarification). In: *Contesti Antropologici / Anthropological Contexts* 2017/2. Palermo University Press, pp. 41-52.

Основната теза на статията е, че критиката към мултикултурализма от последните две десетилетия не е така хомогенна и монолитна, както често пъти ни се представя от редица медии, социални анализатори и особено от представителите на национал-популисткия и крайно-десния политически спектър. Въпросът за „провалилия се“ (по думите на Меркел) мултикултурализъм е твърде сложен и към него може да се подходи от много различни гледни точки. Ето защо текстът подчертава важноста на това, понятието „мултикултурализъм“ да бъде третирано контекстуално, (а не *a priori* или абсолютно). Основната теза тук е, че няма един единствен мултикултурализъм или всеобхватна мултикултурна доктрина и в този смисъл, нито мултикултурализмът, нито неговата критика могат да бъдат третирани като хомогенни и монолитни цялости, отделени от контекста, от който са възникнали или от контекста, в който са вписани.

8. Изкуството като инструмент на социалната критика: комуникативно-рационалният отговор на тезата за естетическата автономия. В: сп. *Философски алтернативи*, бр.4/2017, стр. 38-45.

Текст е посветен на темата за прогресиращото автономизиране на изкуството в модерната епоха и на начина, по който тази тема е застъпена в две кратки, но значими студии на Юрген Хабермас от началото на 80-те години на миналия век, в които той подлага на остра критика апела за абсолютна дистанцираност на естетическата сфера от комуникативните практики на всекидневието и контекстите на жизнения свят. Реконструирайки основните възгледи на Хабермас по тази тема, под формата на задочен диалог с естетическата теория на Теодор Адорно, този текст изправя един срещу друг двама от най-значимите мислители на нашето съвремие, принадлежащи на различни поколения, но на една и съща школа, в лоното на която темата за изкуството и неговите социално-критически функции винаги е заемала особено място, дори когато към нея се е подхождало индиректно, тоест в контекста на други теми, нямащи пряко отношение към изкуството.

9. Рефлексивното и предрасъдъчното усвояване на традицията. (Дебатът между Хабермас и Гадамер от края на 60-те и началото на 70-те год. на ХХ в.). В: *Култура – памет – идентичност*. УИ „Неофит Рилски“ 2017, стр. 276-295.

Статията е посветена на дебата за възможностите за рефлексивно усвояване на традицията, състоял се в края на 60-те и началото на 70-те год. на ХХ в., в който дебат главни действащи лица са Юрген Хабермас и Ханс-Георг Гадамер. В статията са аналитично реконструирани различните начини, по които участниците в този дебат отговарят на въпроса, дали традицията може и трябва да бъде усвоявана рефлексивно. В текста е направен опит да бъдат анализирани както основните гледни точки в този дебат, така и философско-теоретичните

предпоставки, които стоят в тяхната основа и задават техния смислов хоризонт. Въз основа на това е предложена както систематизация на основните аргументи, с които всеки от двамата автори защитава своята теза, така и аналитично обоснована оценка за тематичните и аргументативните специфики на самия дебат.

10. Пост-човешката ситуация в либерално-евгеническа перспектива. В: *Академично електронно списание за изкуства и култура "Пирон"*, издание на Културния център на СУ „Св. Климент Охридски“. Бр. 12/2016.

През последните двадесет години въпросът за приложимостта на биотехнологиите в процесите на подобряване на човешката природа и изкуственото оптимизиране на нейните основни структурни компоненти се превръща в неизменна част от далеч по-големия и значим въпрос за това, какво означава да бъдеш човек през XXI век. В текста е направен опит да бъдат очертани основните контури на либерално-евгеническия отговор на този въпрос, чрез реконструкцията на смисловия и аргументативния хоризонт, в който той е вписан и критичните интерпретации, на които той е подложен (най-вече в лоното на дискурсна етика).

11. Човекът в епохата на своята технологическа възпроизводимост. В: Лилова, Д. (съст.) *Природни науки, технологии и социални светове*. София: ЦАИ/Рива 2015, стр. 380-392.

В статията се анализира дебатът за либералната евгеника между Никълъс Агар и Юрген Хабермас, в който първият защитава тезата за съвместимостта на подобряващото генно инженерство с принципите на либералната демокрация, докато вторият се противопоставя на самата идея за подобен проект. Основният източник на несъгласие между двамата автори се отнася до различната оценка,

която всеки от тях дава на последиците от прилагането на либерално-пазарните принципи на съвременното капиталистическо общество в сферата на пренаталното биотехнологично проектиране на индивидите. Проведеният в статията анализ на този дебат е фокусиран върху ключовата разлика между пренаталното (генетичното) моделиране на индивидите, целящо подобряване на човешката природа с помощта на биотехнологични средства, и следродовото (социокултурно) моделиране на индивидите, свързано с прилагането на образователни средства за постигането на тази цел.

12. Ролята на интернет технологиите в глобалната война на образите. В: *Информационни технологии, култура, общество*. УИ „Неофит Рилски“ 2015, стр. 37-46.

Статията изследва проблема за употребите на интернет технологиите от стана на терористични организации за целите на техните публични медийни кампании и спектакли на ужаса, чиито успешни реализации зависят от способността им да представят в киберпространството себе си, своите каузи и своите послания чрез мощни образи, често заимствани от Холивудското кино и глобалните модели на масова култура. В текста е застъпена тезата, че ефективността на терористичните действия и устойчивостта на различните екстремистки организации днес е резултат преди всичко от способността на последните да се адаптират към променящата се медийна среда и да използват средствата и ресурсите на глобализацията в борбата си срещу нея.

13. Развитие на комуникационно-информационните технологии и новите хоризонти пред делиберативната демокрация. В: *Дигитална култура и общество*. УИ „Неофит Рилски“ 2014, стр. 99-109.

Основният въпрос, повдигнат в статията, е дали масовото навлизане на интернет-базираните комуникационни технологии поставя началото на нова ера в процеса на делиберация и по-конкретно - дали и до каква степен тези технологии улесняват функционирането на публичната сфера, тоест - сферата на рационалната, аргументирана, общодостъпна и свободна от външни принуди комуникация, която е ръководена от публичното размишление или казано на езика на Кант и Ролс - от *публичната употреба на разума*. В статията са разгледани и анализирани някои от основните гледни точки по този въпрос и е очертано полето на сблъсък на различните аргументи, които се използват в подкрепа на или срещу твърдението, че процедурните условия на демократична делиберация изглеждат много по-лесно изпълними във виртуална, отколкото в реална среда.

14. The Results from the Conducted Survey of the On-Line Lifestyles among the Southwest University Students. In: *Scientific Bulletin Education Sciences Series* 2013/1. University of Pitesti Publishing House, pp. 25-48.

Проучването на онлайн начините на живот в Европа и САЩ, което се провежда редовно през последните няколко години (напр. „Intel Digital Lifestyle Report“ на Intel Corporation & Consumer Analysis Group, както и „Internet & American Life Project“ на Pew Research Center и др.) показват степента, в която технологичните иновации оказват влияние върху начините на живот на хората - начините, по които те се забавляват и прекарват свободното си време, начините, по които се обучават и задоволяват своите информационни потребности, начините, по които общуват и задоволяват емоционалните си нужди и др. Статията представя и анализира някои от резултатите от подобен тип проучване, проведено през 2011 сред 100 студенти от Югозападния университет "Неофит Рилски" по метода на прякото индивидуално допитване. Основната задача на статията е да бъдат идентифицирани и категоризирани различните употреби на Интернет-технологиите от страна на най-активните

(по данни на Националния статистически институт от 2010 г.) потребители на Интернет в България - студентите.

15. Резултати от проведено проучване на онлайн-начините на живот сред студентите на Югозападния университет. (Първа част). В: *Дигитална култура, медии и образование*. УИ „Неофит Рилски“ 2013, стр. 314-327.

Статията представлява съкратен вариант на анализа на резултатите от изследването, проведено през 2011 сред 100 студенти от Югозападния университет "Неофит Рилски" по метода на прякото индивидуално допитване, детайлно представен в по-горната статия (14).

16. Културата като компенсаторен механизъм на биологически непълноценната човешка природа. (Разсъждения върху теорията на Арнолд Гелен за човека като културно същество). В: *Езиците на културата*. УИ „Неофит Рилски“ 2012, стр. 330-335.

Текстът е посветен на идеята за човека като особено биологично същество, което за разлика от всички останали същества в природата е биологически непълноценно и поради това - принудено да търси надбиологични средства за собствената си реализация в негостоприемния към него природен свят. В основата на тази идея е залегнал просвещенският възглед за наличието на втора природа у човека, чиято функция е да компенсира биологическата недостатъчност и оцетеност на естествената човешка природа. Текстът е фокусиран върху теорията за човешката природа на немския философ и антрополог Арнолд Гелен, базирани на идеята, че именно тази биологическата безпомощност на човека е предусловие за неговото превръщане в културно същество. Този възглед придава уникалност на концепцията на Гелен за човека не само на фона на дарвинистката и теологическата антропология, всяка от

които той критикува остро, но и на фона на немската философска антропология от втората четвърт на XX век, в чието лоно възниква и се развива неговата собствена теория.

17. Интернет комуникационните технологии и развитието гражданското общество. В: *Информационни и комуникационни технологии, медии и образование*. УИ „Неофит Рилски“ 2011, стр. 155-165.

Текстът е посветен на проблема за ролята и значението на Интернет технологиите за развитието и функционирането на гражданското общество. Бурното развитие и масовизацията на Интернет комуникационните технологии (блогове, форуми, социални мрежи и др.) води до появата нови модели на гражданска мобилизация и нови възможности за едно директно, неопосредено от институции или формални организации, участие на интернет-потребителите по цял свят в различни граждански инициативи, протичащи основно във виртуална среда, но често пъти - и извън нейните граници. Статията очертава основните характеристики на тези нови възможности и представя някои от основните гледни точки по отношение на тяхната ефективност.

18. Критиката на протекционистко-екологичния подход към културното многообразие в рамките на дебата за мултикултурализма. В: *Границите на Културологията*. УИ „Неофит Рилски“ 2010, стр. 331-337.

Статията реконструира и систематизира основните аргументи на Юрген Хабермас, с които той се противопоставя на тезата на “силния” мултикултурализъм, отстоявана в най-голяма степен от Чарлз Тейлър, че ние трябва да се опитваме да предпазваме застрашените от изчезване и асимиляция култури по същия начин, по който се опитваме да предпазим застрашените

видове и околната среда. В статията е обърнато специално внимание на два съществени недостатъка, от които страда този протекционистко-екологичен подход към културната идентичност на малцинствените или маргинализирани общности, свързани с: а) ограничаването на правото на избор на членовете на тези общности, и б) обезсилването на естествените механизми, чрез които културата възпроизвежда себе си и интегрира членовете на общността.

19. „Нормални“ и „патологични“ употреби на глобалната информационна мрежа. (Разсъждения върху понятието „интернет зависимост“). В: *Нови медии и дигитална култура*. УИ „Неофит Рилски“ 2010, стр. 64-75.

Статията прави обзор на някои от основните психологически теории, проблематизиращи явлението „интернет зависимост“ като целта е да бъдат представени в сравнителна перспектива различните подходи за очертаването на границата между нормалните и патологичните употреби на Интернет и на базата на това, да бъде показана неизбежната подвижност на тази граница и нуждата от нейното постоянно ревизиране в условията на съвременния прогресиращо виртуализиращ се свят.

20. Социално-критическият заряд на идеята за „изкуството като органон на истината“ (в творчеството на Херберт Маркузе). В: *Семантика, естетика, култура*. УИ „Неофит Рилски“ 2010, стр. 69-83.

С развитието на сциентисткото мислене в модерния математизиран свят, претенциите на изкуството в сферата на познанието все по-често биват определяни като несъстоятелни и противоречащи на здравия разум, поради което и нерядко биват тотално отхвърляни. Тази функционална редукция на изкуството, проведена от и в името на абсолютизирания в духа на Просвещението Инструментален разум има и политически последици. Именно

на тях и на възможностите за тяхното преодоляване е посветена и настоящата статия. Тя реконструира и анализира радикалните изводи на Маркузе за революционна роля на изкуството и фантазията в сферата на социалното преустройство и освобождаването на индивидуалното съзнание от заблудите на доминиращия в съвременните общества Инструментален разум.

ABSTRACTS

of the publications of Chief Assistant Professor Lachezar Antonov, PhD submitted for participation in the competition for the occupation of the academic position "Associate Professor" in the professional field 3.1. Sociology, Anthropology and Culture Sciences (Theory and History of Culture - Multiculturalism, Liberal, Communitarian and Social-Critical Theory)

I. MONOGRAPHS:

1. *Critique of the Monological Reason* (ISBN 978-954-733-5), Blagoevgrad: "Neofit Rilski" University Press.

The monograph takes the view that the history of liberal thinking can be seen as a series of efforts to develop models of social cooperation that allow members of a political community to treat each other in a neutral way. These efforts, instead of leading to the realization of an absolutely just social order that equally expresses the interests of all parties concerned, give rise to a widespread scepticism about the conceptual possibilities of liberalism. The monograph shows that such scepticism about liberal theory has its valid grounds, at least because, despite its claims to neutrality, this theory itself is not truly neutral to all life plans. It favours, at least in its classical forms, individualistic plans that dominate liberal societies at the expense of communitarian ones, which can often be just as satisfying for people.

The monograph is dedicated to the communitarian and discourse-ethical critique of deontological liberal ethics, based on the theories of Kant and Rawls, which (ethics) underpins the belief that a truly rational or moral actor can be only that impartially judging individual who is able: first - to distance himself from every situation in which he is involved, secondly - to free himself from any form of bias he experiences, and thirdly - to formulate a judgment from a purely universal and abstract point of view, unrelated to any social or cultural particular form of life.

A special attention in the book is given to the Jürgen Habermas's theory of communicative action, which remains to this day the most serious attempt to overcome the monologism of Kantian ethics and at the same time to preserve its basic purpose - the rational justification of the moral point of view.

The term "monological reason" in the monograph refers to the type of reason that creates the principles and rules of moral behaviour in the conditions of total loneliness. This reason, isolated from the world of empirical experience, is self-justifying and, in that sense, self-sufficient and absolute. At the heart of the idea of "monological reason" there lies Kant's view that every rationally-judged subject is able completely independently to come up with such guiding moral principles that all other rational subjects would reach, regardless of the different circumstances under which each one of them is placed. The criticism of this "monological" model of moral judgment underlies the more general criticism of liberal ethics and anthropology with which this book is concerned.

2. *Multiculturalism and the Limits of Toleration* (ISBN 978-954-326-374-5), Sofia: Paradigma 2019.

The texts presented in the monograph are grouped around several thematic areas concerning: differentiated treatment of citizens on the basis of their cultural identity, the role of culture as a primary social good, the role of the state for the long-term survival of assimilation-threatened cultures and last but not least - positive toleration as an adequate response to the needs of repressed social groups. The unifying link between them all is the topic of multiculturalism. The monograph addresses some of the main approaches to cultural diversity, aiming at conceptualizing their specificities in a comparative way, and above all to highlight their similarities and differences, their main strong and their main weak points. These approaches are not presented in isolation but in dialogue with each other, so that both main disagreements between the particular authors and the common ideas shared by them can be brought to light and interpreted in a comparative perspective.

On the basis of this approach, it is possible to highlight and critically systematize the main characteristics and the main weaknesses of both "strong multiculturalism" and "difference-blind liberalism", of both the approach to culture and cultural membership based on individual autonomy, and the approach based on the principles of free association and mutual tolerance, of both the politics of difference and the politics of indifference, of both negative and positive tolerance.

The "the limits of toleration" issue, discussed in the monograph is related mainly to the very limited possibilities of the classical liberal concept of toleration (negative toleration) to offer an adequate response to the needs for fairer social inclusion of different social groups which, quite by accident, find themselves in a disadvantageous position. The thesis defended in the monograph is that toleration has the potential to respond to these needs and, on the basis of this, to propose a model for conflict-free coexistence of differences only if it (this toleration) is 'positive', that is sensitive to cultural difference and not indifferent to it. Such sensitivity implies a degree of recognition of the value of all cultural identities, not because they are all equally valuable and respectful, not because they are liked and approved by the tolerator, but because each is valuable to its carriers, who have voluntarily chosen to preserve, maintain and develop them, without coercion on the part of the community to which they belong, and without intervention by the state and its institutions in this process. This point of view differs from that of the so-called "strong" multiculturalism as well as from that of the "insensitive to difference" liberalism.

II. CHAPTERS OF COLLECTIVE MONOGRAPHS

1. Culture and its Historical Reasoning (Chapter One), In: Kunchev, Vl., Stefanov, Iv., Antonov, L. *Issues of Cultural Studies* (ISBN 954-649-721-5), Sofia: Ciela 2004, pp. 9-31.

The first chapter of the Handbook *Issues of Cultural Studies* is dedicated to tracing the major stages of the historical development of the idea of culture from Antiquity to the 20th century inclusive. Special attention is given in this chapter to the development of the concept of "culture" within three of the most fundamental cultural theories of the twentieth century: the functional theory (Bronislaw Malinowski), the bioanthropological theory (Arnold Gehlen) and the symbolic one (Ernst Cassirer, Leslie White), as well as to the systematization of definitions of culture from the late 19th to the mid-20th century made by the American anthropologists Alfred Kroeber and Clyde Kluckhohn in 1952. This chapter also examines the basic approaches to studying culture (anthropological, sociological, anthropological and philosophical), and highlights their main specifics.

2. Culture and Civilization (Chapter Two), In: Kunchev, Vl., Stefanov, Iv., Antonov, L. *Issues of Cultural Studies* (ISBN 954-649-721-5), Sofia: Ciela 2004, pp. 32-47.

The second chapter of the Handbook *Issues of Cultural Studies* deals with the reconstruction of the main demarcation lines between the concepts of culture and civilization in philosophical and socio-critical perspective. On the basis of an overview of some of the most significant theories of the 20th century, problematizing the dichotomy "culture - civilization", an attempt has been made here to systematize the major differences between these two concepts within the theories of Oswald Spengler, Arnold Toynbee, Alfred Weber, Nikolai Berdyaev and Herbert Marcuse. Particular attention is given in this chapter to the specific uses of these two concepts within German and French linguistic traditions, studied in detail by the German sociologist Norbert Elias in his classical work "On the Process of Civilization" (1939).

III. ARTICLES AND STUDIES IN JOURNALS AND COLLECTIVE WORKS WITH SCIENTIFIC EDITORIALS:

1. The Conceptualization of Reality as an Aesthetic Construction in the Works of Wolfgang Welsch. In: *Philosophical Alternatives*. Vol.3/2019, pp. 58-66.

The paper is concerned with the issue of the growing aestheticization of everyday, social and material reality, and in particular – with the reflection on this issue by the German philosopher Wolfgang Welsch in three of his essays, in which he binds the problems of aesthetics with the global change in the ways of perceiving and experiencing reality in contemporary hedonistic and medialized culture. The text is an attempt at making an analytical reconstruction of the main aspects of the thesis of aesthetic modelling of reality in consumer societies today, as well as of the relation of that thesis to Welsch's theory of "Aesthetics beyond Aesthetics".

2. The Shift from One-dimensional to a Multidimensional Comprehension of the (In)Human in Literary-anthropological Perspective. In: *Philosophical Alternatives*. Vol.3/2019, pp. 188-189.

The text is a review of the Nonka Bogomilova's book *(In)Human: Literary-Philosophical Perspectives* (Sofia: Paradigma, 2018).

3. The Sarrazin Debate in Germany: Some Remarks on the Collision Perceptions of Muslim/Migrant Otherness. In: *Contesti Antropologici / Anthropological Contexts* 2018/4. Palermo University Press, pp. 41-51.

Over the last two decades the problems accompanying the migration processes within the EU, such as the lack of integration and self-segregation of many newcomers, the rise of anti-Muslim and anti-immigrant moods among native-born

populations, and the growth of Islamophobia rhetoric and hate speech about Muslims among politicians, have become subjects of considerable debate and controversy in all European societies. In the late summer of 2010, the comparatively moderate German debate on these issues suddenly gained great impulse caused by the publication of the highly-provocative and controversial Thilo Sarrazin's book *Germany is Doing Away with Itself*. The paper traces some of the main directions in the development of this debate in Germany after the appearance of this book, analysing and outlining at the same time some of the basic weaknesses of the arguments used by Sarrazin in justifying his extremely controversial theses on migration, Islam and inheritance of intelligence.

4. Secularization, the Balkans and the Idea of the "Two Europes". In: *Philosophical Alternatives*. Vol.4/2018, pp. 197-198.

The text is a review of the Nonka Bogomilova's book *Religion in a Secular Context: Balkan Projections*, (Sofia: Paradigma, 2015), published in English.

5. Technology as an Object of Aesthetic Experience. The Question of the Transition from Natural to Technological Sublime. In: *Philosophical Alternatives*. Vol.4/2018, pp. 37-44.

The article is devoted to the reconstruction of the major themes and research perspectives in theoretical discourse on the "technological sublime". The text is based on the idea that, whereas within classical 18th-century aesthetics, the sublime was primarily connected with the experience of man's weakness, helplessness and insignificance before the power of Nature, only a century later the perspective was radically changed. At the heart of the change was the industrialization of modern societies, as a result of which the sublime was transferred to monumental engineering

structures and complex technological facilities that, similar to natural forces, are capable of generating enthusiasm and anxiety, hope and fear, awe and astonishment.

6. Cyber-utopianism and the Reconceptualization of the Idea of the Sublime in the Digital Era. (On the Example of a Five Star Movement). In: *The Digital Revolution in the Cultural and Social Processes*. Blagoevgrad: "Neofit Rilski" University Press 2018, pp. 301-312.

The present paper is dedicated to the mythological narrative of the Web as a catalyst for a revolutionary social transformation and, in particular, of its political uses by the Italian anti-establishment, anti-system and anti-elitist Five Star Movement. The text questions the development of the idea of technology as a source of sublime feelings in several basic studies over the last half century, and, in particular, its culmination in the concept of the "digital sublime" which is reflected in the political ideology of the Five Star Movement.

7. (Anti-)Multiculturalism Discourse and the European Backlash against Diversity in the Last Two Decades. (An Attempt for Conceptual Clarification). In: *Contesti Antropologici / Anthropological Contexts* 2017/2. Palermo University Press, pp. 41-52.

The main thesis of the paper is that the criticism of multiculturalism of the last two decades is not so homogeneous and monolithic as it is often presented to us by a number of media, social analysts and especially by the representatives of the national-populist and far-right political spectrum. The question of 'failed multiculturalism' (Merkel's words) is an issue that is too complex and can be approached from many different angles, not through a sweeping combination of different, sometimes conflicting critical arguments related to different contexts and socio-political conditions. That is why the text emphasizes the importance of treating the term

'multiculturalism' contextually (not a priori or in absolute manner). The main point here is that there is no single multiculturalism or multicultural doctrine and in that sense, neither multiculturalism nor its criticism can be treated as a homogeneous and monolithic totality detached from the context from which they have arisen or from the context in which they are applied.

8. Art as an Instrument of Social Criticism: Communicative-rational Response to the Thesis of Aesthetic Autonomy In: *Philosophical Alternatives*. Vol.4/2017, pp. 38-45.

The text is dedicated to the topic of the progressive autonomization of art in the modern era and the way in which this topic is treated in two short but significant Jürgen Habermas' papers from the early 80's of the last century, in which he subjected to acute criticism the idea of absolute detachment of the aesthetic sphere from the communication practices of everyday life and the contexts of the life world. By reconstructing the basic views of Habermas on this topic in the form of a virtual dialogue with Theodor Adorno's aesthetic theory, this text puts against each other two of the most significant thinkers of the 20th century, belonging to different generations, but to the same school, in the bosom of which the theme of art and its socio-critical functions has always had a special place, even when it has been approached indirectly, i. e. in the context of other topics not directly related to the problems of art.

9. Reflective and Prejudicial Assimilation of Tradition. (The debate between Habermas and Gadamer of the late 1960s and the beginning of the 70's of the 20th century) In: *Culture - Memory - Identity*. Blagoevgrad: "Neofit Rilski" University Press 2017, pp. 276-295.

The papers is dedicated to the debate on the possibilities for reflective assimilation of tradition, held in the late 1960s and early 1970s, in which the main

actors are Jürgen Habermas and Hans-Georg Gadamer. The text analytically reconstructs the various ways in which the participants in this debate answer the question of whether tradition can and should be assimilated reflectively. The paper attempts to analyse both the main points of view in this debate and the philosophical-theoretical prerequisites that underlie them and define their conceptual horizon. On this basis, a systematization of the main arguments with which each of the two authors defends his thesis is proposed, as well as an analytically justified assessment of the thematic and argumentative specifics of the debate itself.

10. The Post-Human Condition in a Liberal-Eugenics Perspective In: *Piron: Academic E-Journal for Arts and Culture*, Vol.12/2016.

Over the past two decades the issue of the applicability of biotechnology in the processes of the enhancement of human nature and artificial optimization of its main structural components has become an indispensable part of the much larger and important question of what it means to be human in the XXI century. An attempt is made in the text to outline the main contours of a liberal-eugenic answer to this question by reconstructing the meaningful and argumentative horizon in which this question is entangled as well as the critical interpretations to which it is subjected (especially in the realm of discourse ethics).

11. The Human Being in the Age of His Technological Reproducibility. In: Lilova, D. (Ed.) *Natural Sciences, Technologies and Social Worlds*. Sofia: Sofia: CAS/Riva 2015, pp. 380-392.

The paper analyses the debate on liberal eugenics between Nicholas Agar and Jürgen Habermas, in which the former defended the thesis about the compatibility of Enhancement genetic engineering with the principles of liberal democracy, while the latter opposed the very idea of such a project. The main source of disagreement

between the two authors relates to the different assessment that each of them gives to the consequences of imposing the liberal-market principles of modern capitalist society on the field of prenatal biotechnological modelling of individuals. The analysis of this debate carried out in the paper focuses on the crucial difference between prenatal (genetic) modelling of individuals aiming at improving human nature with the help of biotechnological means, and postnatal (socio-cultural) modelling of individuals applying educational means in order to achieve virtually the same end.

12. The Role of Internet Technologies in the Global War of Images. In: *Information Technologies, Culture, Society*. Blagoevgrad: "Neofit Rilski" University Press 2015, pp. 37-46.

The paper is dedicated to the problem of the usage of Internet technologies by terrorist organizations for the purposes of their public media campaigns and horror spectacles, whose successful realization depends on their ability to present in cyberspace themselves, their cause, their messages through powerful images, often borrowed from Hollywood cinema and global mass culture models. The text argues that the effectiveness of the terrorists' actions and the sustainability of the various extremist organizations today are primarily the result of their ability to adjust to the changing media environment and also to utilize the means and resources of globalization in their struggle against it.

13. The Development of Communication and Information Technologies and the New Horizons in Front of Deliberative Democracy. In: *Digital Culture and Society*. Blagoevgrad: "Neofit Rilski" University Press 2014, pp. 99-109.

The main issue raised in the paper is whether the massive influx of the internet-based communication technologies leads to a new era in the process of deliberation and in particular - if and to what extent these technologies facilitate the functioning of

the public sphere, that is, the field of rational, argument-based, easily accessible and free of external force communication, which is led by public speculation or in the words of Kant and Rawls – by the *public use of reason*. The paper examines and analyses some of the main standpoints on this issue and delineates the field of confrontation of the different arguments, that are used in favour of, or against the assertion that the procedural conditions of democratic deliberation seem to be much more manageable in virtual than in real environments.

14. The Results from the Conducted Survey of the On-Line Lifestyles among the Southwest University Students. In: *Scientific Bulletin Education Sciences Series* 2013/1. University of Pitesti Publishing House 2013, pp. 25-48.

The survey of the digital lifestyles in Europe and USA, which have been done regularly for the last several years (e.g. „Intel Digital Lifestyle Report“ of Intel Corporation and Consumer Analysis Group, „Internet & American Life Project“ of Pew Research Center, etc.) show the degree to which the technological innovations have an impact on the lifestyles of people – the ways in which they entertain themselves and spend their free time, the ways in which they educate themselves and satisfy their informational requirements, the ways in which they communicate and satisfy their emotional needs, etc. The paper presents and analyses some of the results of a similar type of survey among 100 students of Southwest University in Blagoevgrad, carried out in 2011 using the direct individual inquiry method through a pre-designed questionnaire comprising 40 basic and 11 additional questions. The basic task of the paper is to identify and categorize the different uses of Internet on the part of the most active (according to the data of the Bulgarian National Statistics Institute for 2010) consumers of Internet, namely – students.

15. The Results from the Conducted Survey of the On-Line Lifestyles among the Southwest University Students (Part One). In: *Digital Culture, Media, Education*. Blagoevgrad: "Neofit Rilski" University Press 2013, pp. 314-327.

The paper is a short version of the analysis of the results of the of the survey that was conducted among 100 students of Southwest University in Blagoevgrad in 2011 using the direct individual inquiry method, which analysis is presented in detail in the paper above (14).

16. Culture as a Compensatory¹ Mechanism of Biologically Deficient Human Nature. (Reflections on Arnold Gehlen's Theory of Man as a Cultural Being) In: *The Languages of Culture*. Blagoevgrad: "Neofit Rilski" University Press 2012, pp. 330-335.

The text is dedicated to the idea of man as a special being, who unlike all other creatures in nature is biologically deficient and therefore - forced to seek unnatural means for his own realization in a world inhospitable to him. In the basis of this idea there lies the Enlightenment viewpoint of the presence of second nature in man, whose function is to compensate for the biological failure and disadvantage of his first human nature. The text focuses on the Arnold Gehlen's theory of human nature based on the idea that it is this biological deficiency of man that is a prerequisite for his transformation into a cultural being. This view gives a uniqueness to Gehlen's conception of man not only against the background of the Darwinist and the Theological anthropology, both of which he criticizes fiercely, but also against the background of the German philosophical anthropology from the second quarter of the 20th century, in whose bosom his theory emerges and develops.

17. Internet Communication Technologies and the Development of Civil Society.
In: *Information and Communication Technologies, Media and Education*.
Blagoevgrad: "Neofit Rilski" University Press 2011, pp. 155-165.

The text deals with the problem of the role and importance of Internet technologies in the development and functioning of civil society. The rapid global development and spreading of Internet communication technologies (blogs, forums, social networks, etc.) lead to the emergence of new models of civic mobilization and new opportunities for direct, unmediated by institutions or formal organizations, participation of Internet users worldwide in various civic initiatives, taking place mainly in the virtual environment, but often - beyond its borders as well. The paper outlines the main features of these new opportunities and presents some of the main perspectives of their effectiveness.

18. The Criticism of the Protectionist-ecological Approach to Cultural Diversity in the Context of the Debate on Multiculturalism. In: *The Boundaries of Cultural Studies*. Blagoevgrad: "Neofit Rilski" University Press 2010, pp. 331-337.

The paper reconstructs and systematizes Jürgen Habermas's main arguments, which he makes use of to oppose the thesis of "strong" multiculturalism, maintained to the greatest extent by Charles Taylor, that we should try to protect endangered by assimilation cultures in the same way in which we try to protect endangered species and the environment. The paper draws particular attention to two significant disadvantages that this protectionist-environmental approach to the cultural identity of minority or marginalized communities suffers from: a) restricting the right of choice of members of those communities, and b) enervating natural mechanisms, through which culture reproduces itself and integrates members of the community.

19. "Normal" and "Pathological" Uses of the Global Information Network. (Reflections on the Concept of "Internet Addiction"). In: *New Media and Digital Culture*. Blagoevgrad: "Neofit Rilski" University Press 2010, pp. 64-75.

The paper reviews some of the basic psychological theories that problematize the phenomenon of "Internet addiction", aiming to present in a comparative perspective the different approaches to delineating the boundary between normal and pathological uses of the Internet and, on this basis, to show the inevitable mobility of this boundary and the need for its constant revision in the context of today's progressively virtualizing world.

20. Socio-Critical Substance of the Idea of Art as Organon of Truth (in the Works of Herbert Marcuse). In: *Semantics, Aesthetics, Culture*. Blagoevgrad: "Neofit Rilski" University Press 2010, pp. 69-83.

With the development of the rational-scientific thought in the modern world the claims of art in the sphere of knowledge are more and more often being defined as groundless or contradicting common sense; therefore they are often totally rejected. This functional reduction of art, carried out by and in the name of Instrumental Reason, which has attained extreme forms in the spirit of the Enlightenment, has its political consequences, too. It is those political consequences and the possibilities for their overcoming that the present paper is concerned with. It reconstructs and analyses Marcuse's radical conclusions about the revolutionary role of art and fantasy in the sphere of social reconstruction and the liberation of individual consciousness from the delusions of Instrumental Reason that dominates modern societies.